

Original article

Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Değerleri ile Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları Arasındaki İlişki ¹

The Relationship between Primary School Teachers' Professional Values and Attitudes Towards Teaching Profession

Sinan Keskin ^{a,*} & Adem Beldağ ^b

^aMinistry of Education, Rize, Türkiye

^bDepartment of Turkish and Social Sciences Education, Faculty of Education, Recep Tayyip Erdoğan University, Rize, Türkiye

Özet

Bu araştırma, sınıf öğretmenlerinin mesleki değerlerinin açıklanmasında öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının rolünü ortaya koymayı amaçlamaktadır. Araştırma ilişkisel tarama modelinde tasarlanmıştır. Araştırmanın evrenini Rize ili merkez ilçede görev yapan ilköğretim öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini, maksimum çeşitlilik örneklemini kullanılarak belirlenen 221 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada, veri toplama araçları olarak: "Kişisel Bilgi Formu", "Öğretmen Mesleki Değerler Ölçeği" ve "Öğretmenlik Mesleği Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Verilerin analizinde "frekans, yüzde, t-Testi, Mann-Whitney U testi, Tek Yönlü Varyans Analizi (one-way ANOVA), Kruskal-Wallis H testi ve Pearson Korelasyon ile Basit Doğrusal Regresyon analizi" kullanılmıştır. Araştırma ile sınıf öğretmenlerinin mesleki değerler konusunda kendilerini yeterli düzeyde gördükleri sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte sınıf öğretmenleri, kendilerini en yeterli gördükleri mesleki değerlerin farklılıklarına saygı duyma; en yetersiz gördükleri mesleki değerlerin ise kişisel ve toplumsal sorumluluk olduğu görülmüştür. Mesleki değerler ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişkinin olduğu, öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumun mesleki değerlerin yordayıcısı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlar doğrultusunda öğretmenlerin mesleki değerler ve öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının yüksek düzeyde olması için motivasyonlarını artırıcı ve statüsünü yükseltici düzenlemeler yapılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Sınıf Öğretmeni, Öğretmenlik Mesleği, Mesleki Değer, Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum.

Abstract

This research aims to reveal the role of primary school teachers' attitudes towards the teaching profession in explaining their professional values. The research was designed in relational survey design. The universe of the research consists of primary school teachers working in the central district of Rize. The sample of the study consists of 221 primary school teachers determined by using the maximum diversity sample. In the research, "Personal Information Form", "Teacher Professional Values Scale" and "Teaching Profession Attitude Scale" were used as data collection tools. In the analysis of the data, "frequency, percentage, t-Test, Mann-Whitney U test, One-way Analysis of Variance (one-way ANOVA), Kruskal-Wallis H test and Pearson Correlation and Simple

¹Bu çalışma, Sinan Keskin'in Doç. Dr. Adem Beldağ danışmanlığında "Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Değerlerinin Açıklanmasında Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumlarının Rolü" isimli yüksek lisans tezinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

* Corresponding author:

Sinan Keskin, Ministry of Education, Rize, Türkiye.
Email: skeskin53@gmail.com

Linear Regression analysis" were used. At the end of the research, It has been concluded that primary school teachers see themselves at a sufficient level in terms of professional values. It has been concluded that the professional value that primary school teachers consider themselves the most competent is respect for differences, and the professional value they consider the most inadequate is personal and social responsibility. It has been concluded that there is a moderately significant positive relationship between professional values and the attitude towards the teaching profession, and that the attitude towards the teaching profession is a predictor of professional values.

Keywords: Primary School Teachers, Teaching Profession, Professional Value, Attitude towards the Teaching Profession.

Received: 19 November 2022 * **Accepted:** 30 November 2022 * **DOI:** <https://doi.org/10.29329/jsve.2022.511.5>

GİRİŞ

Toplumların geleceğini iyi eğitim almış, her konuda kendisini yetiştirmiş, insani değerlere sahip bireyler şekillendirecektir. İnsani değerleri benimsemiş bireyleri yetiştirmek aile, toplum ve okulun temel görevlerindedir. Temel değerlerin kazandırılması Milli Eğitim Temel Kanunu ve öğretim programlarının amaçlarında da yer almaktadır. Milli Eğitim Temel Kanunu'nda "Ahlaki, manevî değerleri benimseyen, beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere sahip kişiler yetiştirmek" milli eğitimin amaçları arasındadır (Ekşi, 2003). Öğretim programlarında ise 2005'te sosyal bilgiler dersi ile başlayan ve 2018 programı ile bütün derslerde yer alan değer vurgusu dikkat çekmektedir. Toplumların ilerlemesinde eğitim sistemlerinin önemli bir role sahip olduğu alanyazında birçok kez ifade edilmiştir (Dönmez ve Özkul, 2019). Eğitim sisteminin en önemli unsurlarından biri de aldığı sorumluluklar bağlamında öğretmenler gösterilebilir. Öğretmenin nitelikleri aynı zamanda eğitim sisteminin başarısını belirler (Kavcar, 2002; Saykal ve Uluçınar Sağır, 2021; Çeliköz ve Çetin, 2004). Eğitim sisteminin hedeflerine ulaşmasında önemli unsurlardan biri olan öğretmenlerin davranışlarını belirlemede, öğretmenlerin bireysel ve mesleki değerlerinin bilinmesi önem taşımaktadır. Çünkü öğretmenlerin sahip oldukları bireysel ve mesleki değerler öğretmenlik mesleğine olan tutumlarını olumlu yönde etkileyeceği düşünülmektedir.

İnsani değerleri benimsemiş bireyler yetiştirmek eğitim sisteminin temel görevlerinden biridir (MEB, 2018). Nitelikli bireyleri ancak nitelikli öğretmenler yetiştirir (Yenen, 2022). Öğretmen eğitim-öğretim faaliyetlerini yürütmenin yanında öğrencilere rol model olması beklenir. Bundan dolayı öğretmenlerin mesleği ile ilgili değerlere sahip olması önem taşımaktadır (Kozikoğlu ve Bekler, 2019). Öğretmenler, değerler ve ahlaki konuların öğretimini sağlayacak olan kişilerdir (Pantic ve Wubbels, 2012). Öğretmenler eğitim-öğretim faaliyetlerini yürütürken aynı zamanda kendi değer yargılarını öğrencilerine aktarır. Öğretmenlerin sahip oldukları değerler öğrenci davranışlarını etkilediğinden

okulların kültür ve değer aktarıcısı olduğu göz önüne alındığında, okullarda değerlerin kazandırılmasında bir rol üstlendiği görülmektedir (Aktepe ve Yel, 2009). Eğitim sisteminin başarısının önemli unsurlarından biri olan öğretmen davranışlarının belirlenmesinde öğretmenlerin sahip oldukları bireysel ve mesleki değerlerin bilinmesi oldukça önemlidir (Dönmez ve Cömert, 2007). Alan yazında öğretmenlerin sahip olması gereken mesleki değerleri ile ilgili farklı görüşler bulunmaktadır. Yazar (2018), öğretmenlerin sahip olması gereken mesleki değerleri “Sevgi, saygı, sorumluluk, bilimsellik, adil olma, sabır, hoşgörü, fedakârlık, dürüstlük, alçak gönüllülük” olarak ifade ederken; Tunca (2012), ise öğretmenlik mesleğinin mesleki değerlerini: “Farklılıklara saygı duyma, kişisel ve toplumsal sorumluluk alma, işbirliğine açık olma ve şiddete karşı olma” olarak ifade etmiştir. Değerler, tutum ve davranışları etkiler (Memiş ve Gedik, 2010). Bu bağlamda öğretmenler mesleki değerlerini davranış ve tutumlarına yansıtır (Atasoy ve Abalı Öztürk, 2022). Temizkan (2008), öğretmenlerin mesleklerine yönelik tutumlarını “mesleklerini sevmeleri, mesleklerine bağlı olmaları, toplumsal olarak mesleklerinin gerekli ve önemli olduğunun bilincine ulaşmaları ve meslekleri dolayısıyla kendilerini sürekli geliştirmek durumunda olduklarına inanmaları” olarak ifade etmiştir. Öğretmenlerin mesleklerine yönelik tutumları öğrencileri etkiler (Demirel ve Ünişen 2018). Öğretmenlerin mesleği ile ilgili tutumları öğrencilerin akademik başarılarını etkiler (Semerci ve Semerci, 2004). Temel eğitimde edinilen bilgi, beceri, tutum ve davranışlar, öğrencilerin sonraki eğitim yaşantılarında kalıcı etki bırakır (Baykara Pehlivan, 2008). Temel eğitimin ana unsurunu oluşturan sınıf öğretmenleri, çocuklara rol model olarak onların davranışlarını şekillendirir, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda çocukları hayata hazırlar (Berdibek, Aküzüm 2021). Bu nedenle sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarında mesleki değerlerinin etkisinin bilinmesi önem taşımaktadır.

Alan yazında sınıf öğretmenlerinin mesleki değerleri ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını belirlemeye yönelik araştırmalar incelendiğinde; bazı araştırmalarda öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumların incelendiği (Korkmaz, 2009; Parıltı, 1998; Jones, 2003; Şenol, 2004; Şahin, 2005; Camadan ve Duysak, 2010; Sunley ve Locke, 2010; Maskit, 2011; Baig ve Shah, 2013; İpek, 2015; Doğan, 2017; Göloğlu Demir ve Gelişli, 2018) bazı araştırmalarda ise öğretmenlerin mesleki değerlerinin incelendiği (Tunca, 2012; Albayrak, 2015; Duman, 2016; Karabacak, 2016; Vermunt, 2016; Yılmaz, 2018) görülmüştür. Ancak sınıf öğretmenlerinin mesleki tutumları ile mesleki değerleri arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmalara rastlanamamıştır. Alanyazındaki bu eksikliğin doldurulması amacıyla, sınıf öğretmenlerinin mesleki değerlerinin açıklanmasında öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının rolünü ortaya koymak için aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır.

1. Sınıf öğretmenlerinin mesleki değerleri ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları hangi düzeydedir?

2. Sınıf öğretmenlerinin mesleki değerleri demografik değişkenlere (cinsiyet, yaş, medeni durum, mezun olunan fakülte, hizmet süresi, özel ilgi alanına (hobiler) göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
3. Sınıf öğretmenlerinin mesleki değerleri ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları arasında ilişki var mıdır?
4. Sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin algıları onların mesleki değerlere ilişkin tutumlarını yordamakta mıdır?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Sınıf öğretmenlerinin mesleki değerlerinin açıklanmasında öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının rolünü ortaya koymayı amaçlayan bu çalışmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama araştırmalarında “Evrenden seçilen örneklemin tutumlarını, görüşlerini, davranışlarını veya özelliklerini betimlemek amacıyla nicel araştırmalarda kullanılan işlem basamakları tercih edilir” (Creswell, 2012). “İlişkisel tarama modeli ise iki veya daha çok değişken arasındaki birlikte değişim varlığını veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelidir. Bu tür araştırma modelinde ilişki aranacak değişkenler tekil tarama modelinde olduğu gibi ayrı ayrı sembolleştirilerek, sembolleştirmenin ilişkisel bir çözümlemeye imkân verecek şekilde yapılması gerekmektedir” (Karasar, 2014:77-81).

Evren ve Örneklem

Tarama araştırmalarında evreni temsil eden ve özelliklerini yansıtan bir örneklem üzerinde araştırma yapılır (Fraenkel ve Wallen, 2009). Bu doğrultuda araştırmanın evrenini Rize ilinde yer alan ilkokullardaki 255 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini, maksimum çeşitlilik örneklemini kullanılarak belirlenmiştir. “Maksimum çeşitlilik örnekleme, örneklemin problemle ilgili olarak kendi içinde benzeşik farklı durumlardan oluşturulmasıdır” (Büyüköztürk, 2012). Araştırmada maksimum çeşitlilik örnekleminin tercih edilmesinin nedeni; “çeşitlilik gösteren durumlar arasında paylaşılan olguların olup olmadığını belirlemektir” (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Araştırmanın örneklemini evrende yer alan 11 ilkokuldaki 221 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır.

Araştırma çerçevesinde sınıf öğretmenlerinin demografik özelliklerine ilişkin bilgiler Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Sınıf öğretmenlerinin demografik özellikleri

Değişken		N	%
Cinsiyet	Kadın	132	59.7
	Erkek	89	40.3
Yaş	21-30 yaş	20	9.1
	31-40 yaş	104	47.1
	41-50 yaş	65	29.4
	51 yaş ve üzeri	32	14.4
Medeni durum	Bekar	32	14.5
	Evli	189	85.5
Mezun fakülte	Eğitim	169	76.4
	Diğer	52	23.6
Mezuniyet durumu	Lisans	208	94.1
	Lisansüstü	13	5.9
Hizmet süresi	1-10 yıl	40	18
	11-20 yıl	107	48.5
	21 yıl ve üzeri	74	3.5
Özel ilgi alanı (Hobi)	Spor yapmak	35	18.5
	Kitap okumak	129	58.3
	TV izlemek	27	12.3
	Sanatsal faaliyet	30	13.6

Veri Toplama Araçları

Araştırmada, veri toplama araçları olarak: “Kişisel Bilgi Formu”, “Öğretmen Mesleki Değerler Ölçeği” ve “Öğretmenlik Mesleği Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmanın etik kurul izni Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulundan (2020/41) alınmıştır.

Kişisel bilgi formu

Araştırmada, uzman görüşü alındıktan sonra araştırmacı tarafından hazırlanan; cinsiyet, yaş, medeni durumu, çocuk durumu, mezuniyet durumu, mezun olduğu fakülte, hizmet süresi, özel ilgi alanını belirlemek için kişisel bilgi formu kullanılmıştır.

Öğretmen mesleki değerler ölçeği

Araştırmada, Tunca (2012) tarafından geliştirilen “Öğretmen Mesleki Değerler Ölçeği (ÖMDÖ)” kullanılmıştır. Ölçek, öğretmenlik mesleğinin mesleki değerlerini tespit etmek amacıyla geliştirilmiştir. Öğretmen Mesleki Değerler Ölçeği “Farklılıklara Saygı Duyma, Kişisel ve Toplumsal Sorumluluk, Şiddete Karşı Olma, İşbirliğine Açık Olma” alt boyutlarını kapsamaktadır. Ölçekten yüksek puan alındıkça mesleki değerlere sahip olma düzeyi artmaktadır. Öğretmen Mesleki Değerler Ölçeği için yapılan geçerlik ve güvenirlik analizleri sonucunda elde edilen değerler de ölçeğin kullanıma uygun

olduğuna dair güçlü kanıtlar sunmaktadır. Açımlayıcı faktör analizi ile geliştirilmiş olan 24 maddeli ve dört faktörlü Öğretmen Mesleki Değerler Ölçeği'nin bir model olarak doğrulanıp doğrulanmadığını test etmek amacıyla doğrulayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Öğretmen Mesleki Değerler Ölçeği, Cronbach alfa katsayısı, madde toplam korelasyonları, uç grupların karşılaştırılması, test yarılama yöntemi ile güvenilirliği incelenmiştir. Ölçeğin ve alt boyutların iç tutarlılık katsayıları yüksek düzeydedir. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı .82 dir. Ölçeği oluşturan alt boyutların iç tutarlılık katsayıları; “farklılıklara saygı duyma” için .77, “kişisel ve toplumsal sorumluluk” için .78, “şiddete karşı olma” için .70, “işbirliğine açık olma” için ise .72’dir. Elde edilen iç tutarlılık katsayıları, ölçeğin güvenilirliğinin yüksek olduğunu göstermektedir. Bu çalışma kapsamında “Öğretmen Mesleki Değerler Ölçeğine” yönelik elde edilen Cronbach Alpha değeri .80 olarak hesaplanmıştır.

Öğretmenlik mesleği tutum ölçeği

Araştırmada, Demirel ve Ünişen (2018), tarafından geliştirilen “Öğretmenlik Mesleği Tutum Ölçeği (ÖMTÖ)” kullanılmıştır. Öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarını belirlemek amacıyla geliştirilen ölçek; “Değer Verme”, “Mesleki Tükenmişlik”, “İlgisizlik” ve “Mesleki Gelişime Açıklık” olmak üzere dört alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin açımlayıcı faktör analizi ve doğrulayıcı faktör analizi yapılmış, açımlayıcı faktör analizi sürecinde madde havuzu, uzman görüşü, deneme çalışması sonrasında yapılan faktör analizinde Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı, her bir alt boyutun KMO ve Bartlett Test of Sphericity değerleri ve oluşan ölçeğin alt boyutlarının toplam açımlayıcı varyans değerlerinin kabul edilebilir düzeyde olduğuna ulaşılmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda geliştirilen modelin uyum indeksleri, modelin reddedilmediğini gösterdiğinden oluşturulan modelin güvenilirliği doğrulanmıştır. Ölçeğin Cronbach Alpha değerinin .70’in üzerinde olması güvenilirliğinin yüksek düzeyde olduğunu göstermektedir. Bu çalışma kapsamında, Demirel ve Ünişen’ in (2018) “Öğretmenlik Mesleği Tutum Ölçeği” yönelik elde edilen Cronbach Alpha değeri .95 olarak hesaplanmıştır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma sonucunda elde edilen verilerin analizi SPSS 25.0 paket programı ile gerçekleştirilmiştir. Verilerin analizinde “frekans, yüzde, t-Testi, Mann-Whitney U testi, Tek Yönlü Varyans Analizi (one-way ANOVA), Kruskal-Wallis H testi ve Pearson Korelasyon ile Basit Doğrusal Regresyon analizi” kullanılmıştır.

Sınıf öğretmenlerinin demografik özelliklerini belirlemek için betimsel istatistik yapılmıştır. Sınıf öğretmenlerinin mesleki değerlerini tespit etmek için “frekans analizi ile ortalama ve standart sapma değerleri” alınmıştır. Öğretmenlerin mesleki değerlerinin demografik değişkenler bağlamında farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek için normalliğin ve homojenliğin sağlandığı koşullarda parametrik testlerden olan “t-testi, tek yönlü varyans analizi (one-way ANOVA) testi” yapılmıştır.

Normalliğin ve homojenliğin olmadığı durumlarda farklılığa neden olan grubun belirlenmesinde ise parametrik olmayan testlerden “Mann Whitney U-Testi, Kruskal Wallis H Testi” kullanılmıştır. Sınıf öğretmenlerinin mesleki değerleri ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları arasında ilişkinin analizinde “Pearson Korelasyon Analizi” yapılmıştır. Ayrıca sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin algıları onların mesleki değerlere ilişkin tutumlarını yordama düzeyini tespit etmek için ise “Basit Doğrusal Regresyon Analizi” yapılmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde sınıf öğretmenlerinin mesleki değerlerine ilişkin ortalama ve standart sapma değerleri ile kişisel özelliklerinden olan cinsiyet, yaş, medeni durumu, çocuk durumu, mezun olduğu fakülte, hizmet süresi, özel ilgi alanı arasındaki korelasyon ve basit doğrusal regresyon analizine yer verilmiştir. İlkokullarda görev yapan sınıf öğretmenlerinin mesleki değerlerinin ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Sınıf öğretmenlerinin mesleki değerlerinin ortalama ve standart sapma değerleri

Mesleki Değerler	N	\bar{X}	Ss
Farklılıklara Saygı Duyma	221	4.24	0.42
Kişisel ve Toplumsal Sorumluluk	221	3.49	0.59
Şiddete Karşı Olma	221	3.62	0.57
İşbirliğine Açık Olma	221	4.07	0.68
Toplam	221	3.86	0.37

Tablo 2’de sınıf öğretmenlerinin mesleki değerleri, Farklılıklara Saygı boyutunda $\bar{X}=4.24$; Kişisel ve Toplumsal Sorumluluk boyutunda $\bar{X}=3.49$; Şiddete Karşı Olma boyutunda $\bar{X}=3.62$; İşbirliğine Açık Olma boyutunda $\bar{X}=4.07$ ve mesleki değerlerin genel toplamında $\bar{X}=3.86$ olduğu görülmüştür. Buna göre sınıf öğretmenlerinin mesleki değerleri, en yüksek Farklılıklara Saygı Duyma en düşük Kişisel ve Toplumsal Sorumluluk boyutunda olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sınıf öğretmenlerinin mesleki değerleri, *cinsiyet* değişkeni açısından farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla t-Testi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3. Sınıf öğretmenlerinin cinsiyet değişkeni açısından mesleki değerlerine ilişkin t-testi sonuçları

Mesleki Değerler	Cinsiyet	n. \bar{X} ve SS Değerleri			Levene Testi		t- Testi		
		n	\bar{X}	SS	F	p	t	SD	p
Farklılıklara Saygı Duyma	Kadın	132	4.28	0.41	.003	.959	1.794	219	.104
	Erkek	89	4.18	0.44					
Kişisel ve Toplumsal Sorumluluk	Kadın	132	3.51	0.58	.444	.506	.349	219	.028
	Erkek	89	3.48	0.61					
Şiddete Karşı Olma	Kadın	132	3.67	0.54	2.226	.137	1.544	219	.122
	Erkek	89	3.55	0.61					
İşbirliğine Açık Olma	Kadın	132	4.20	0.63	1.266	.262	3.784	219	.344
	Erkek	89	3.86	0.70					

* $p < .05$

Tablo 3'e göre sınıf öğretmenlerinin mesleki değerleri, *cinsiyet* değişkeni açısından farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-Testi sonuçlarına göre; Kişisel ve Toplumsal Sorumluluk [$t_{(219)}=.349$; $p < .05$] boyutu için istatistiksel açıdan anlamlı farklılık olduğu; ölçeğin genel toplamı [$t_{(219)}=-2.931$; $p > .05$], Farklılıklara Saygı Duyma [$t_{(219)}=-1.794$; $p > .05$], Şiddete Karşı Olma [$t_{(219)}=1.544$; $p > .05$] ve İşbirliğine Açık Olma [$t_{(219)}=3.784$; $p > .05$] boyutları için ise anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir. Anlamlı farklılık incelendiğinde, Kişisel ve Toplumsal Sorumluluk boyutunda kadın [$\bar{X}=3.51$] öğretmenlerin mesleki değerleri, erkek [$\bar{X}=3.48$] öğretmenlerden daha yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Sınıf öğretmenlerinin mesleki değerleri, *yaş* değişkeni açısından farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ve Kruskal Wallis H Testi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Sınıf öğretmenlerinin yaş değişkeni açısından mesleki değerlerine ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve kruskal wallis H testi sonuçları

Tek Yönlü Varyans Analizi													
Mesleki Değerler	Yaş	N	\bar{X}	SS	Homojenlik Testi		Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	SD	Kareler Ortalaması	F	p	LSD
					Levene	p							
Kişisel ve Toplumsal Sorumluluk	21-30	20	3.66	0.49			Gruplar Arası	1.380	3	.460	1.294	.277	
	31-40	104	3.53	0.65	2.464	.063	Grup İçi	77.151	217	.356			
	41-50	65	3.39	0.56			Toplam	78.531	220				
	51-üzeri	32	3.51	0.48									
Kruskal Wallis H Testi													
Boyut	Yaş	N	Sıra Ortalaması	Homojenlik Testi		X ²	S	D	P				
				Levene	p								
Farklılıklara Saygı Duyma	21-30 (1)	20	111.75										
	31-40 (2)	104	122.50										
	41-50 (3)	65	107.24	2.825	.040	10.825	3	.013	2>4				
	51-üzeri (4)	32	80.80										
Şiddete Karşı Olma	21-30	20	123.60										
	31-40	104	112.21										
	41-50	65	107.88	3.462	.017	1.217	3	.749					
	51-üzeri	32	105.52										
İşbirliğine Açık Olma	21-30	20	102.23										
	31-40	104	117.25										
	41-50	65	113.27	3.506	.016	4.534	3	.209					
	51-üzeri	32	91.55										

Tablo 4'e göre mesleki değer genel toplamı ile Kişisel ve Toplumsal Sorumluluk boyutunda varyansların homojen olduğu; Farklılıklara Saygı Duyma, Şiddete Karşı Olma ve İşbirliğine Açık Olma boyutlarında ise homojen olmadığı görülmektedir. Yaş değişkeni açısından Farklılıklara Saygı Duyma [$X^2_{(3)}=10.825$; $p<.05$], boyutu için istatistiksel açıdan anlamlı farklılık olduğu; ölçeğin toplamı [$F_{(217)}=1.663$; $p>.05$], Kişisel ve Toplumsal Sorumluluk [$F_{(217)}= 1.294$; $p>.05$], Şiddete Karşı Olma [$X^2_{(3)}=1.217$; $p>.05$] ve İşbirliğine Açık Olma [$X^2_{(3)}=4.534$; $p>.05$] boyutları için ise anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir. Anlamlı farklılık incelendiğinde Farklılıklara Saygı Duyma [$X^2_{(3)}= 10.825$; $p<.05$], boyutunda 31-40 yaş aralığında [$Sıra Ort.= 122.50$] olan sınıf öğretmenlerinin mesleki değerleri 51-üzeri yaş aralığında [$Sıra Ort.= 80.80$] olan sınıf öğretmenlerinden daha yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Sınıf öğretmenlerinin mesleki değerleri, *medeni durum* değişkeni açısından farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla t-Testi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. Sınıf Öğretmenlerinin medeni durum değişkeni açısından mesleki değerlerine ilişkin t-testi sonuçları

Mesleki Değerler	Medeni Durum	n, \bar{X} ve SS Değerleri			Levene Testi		t- Testi		
		n	\bar{X}	SS	F	p	t	SD	p
Farklılıklara Saygı Duyma	Evli	189	4.22	0.42	.016	.900	-1.935	219	.156
	Bekâr	32	4.37	0.43					
Kişisel ve Toplumsal Sorumluluk	Evli	189	3.48	0.60	.944	.332	-.826	219	.088
	Bekâr	32	3.57	0.54					
Şiddete Karşı Olma	Evli	189	3.62	0.58	.047	.829	.033	219	.003
	Bekâr	32	3.61	0.56					
İşbirliğine Açık Olma	Evli	189	4.05	0.68	.000	.999	-.763	219	.099
	Bekâr	32	4.15	0.69					

*p<.05

Tablo 5'e göre sınıf öğretmenlerinin mesleki değerleri, *medeni durum* değişkeni açısından farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-Testi sonuçlarına göre; Şiddete Karşı Olma [$t_{(219)}=.033$; $p<.05$], boyutu için istatistiksel açıdan anlamlı farklılık olduğu; ölçeğin genel toplamı [$t_{(219)}=-1.242$; $p>.05$], Farklılıklara Saygı Duyma [$t_{(219)}=-1.935$; $p>.05$], Kişisel ve Toplumsal Sorumluluk [$t_{(219)}=-.826$; $p>.05$] ve İşbirliğine Açık Olma [$t_{(219)}=-.763$; $p>.05$] boyutları için ise anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir. Anlamlı farklılık incelendiğinde Şiddete Karşı Olma [$t_{(219)}=.033$; $p<.05$] boyutunda evli [$\bar{X}=3.62$] olan sınıf öğretmenlerinin mesleki değerleri bekâr [$\bar{X}=3.61$] olan sınıf öğretmenlerinden daha yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Sınıf öğretmenlerinin mesleki değerleri, *mezun olunan fakülte durumu* değişkeni açısından farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla t-Testi ve Mann-Whitney U Testi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6. Sınıf öğretmenlerinin mezun olunan fakülte durumu değişkeni açısından mesleki değerlerine ilişkin t-testi ve mann-whitney U testi sonuçları

Mesleki Değerler	Mezun Olunan Fakülte	n, \bar{X} ve SS Değerleri			Levene Testi		t- Testi		
		N	\bar{X}	SS	F	p	T	SD	P
Farklılıklara Saygı Duyuma	Eğitim	169	4.25	0.43	.329	.567	.613	219	.040
	Diğer	52	4.21	0.41					
Kişisel ve Toplumsal Sorumluluk	Eğitim	169	3.46	0.61	1.940	.165	-1.648	219	.142
	Diğer	52	3.60	0.52					
İşbirliğine Açık Olma	Eğitim	169	4.08	0.69	1.355	.246	-.401	219	.042
	Diğer	52	4.03	0.65					
Mann-Whitney U Testi									
Boyut	Mezun Olunan Fakülte	N	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	Z	P		
Şiddete Karşı Olma	Eğitim	169	109.46	18499.00	4134.000	-.648	.517		
	Diğer	52	116.00	6032.00					
					Levene Testi	F=21.488	p=.000		

*p<.05

Tablo 6'ya göre mesleki değerler ölçeğinin toplamında, Farklılıklara Saygı Duyuma, Kişisel ve Toplumsal Sorumluluk ve İşbirliğine Açık Olma boyutlarında varyansların homojen olduğu; Şiddete Karşı Olma boyutunda ise homojen olmadığı görülmektedir. Buna göre sınıf öğretmenlerinin mesleki değerleri, mezun olunan fakülte değişkeni açısından farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-Testi ve Mann-Whitney U Testi sonuçlarına göre; ölçeğin genel toplamı [t(219)=1.765; p<.05], Farklılıklara Saygı Duyuma [t(219)=.329; p<.05] ve İşbirliğine Açık Olma [t(219)=1.355; p<.05] boyutları için istatistiksel açıdan anlamlı farklılık olduğu; Kişisel ve Toplumsal Sorumluluk [t(219)=1.940; p>.05] ve Şiddete Karşı Olma [Z=-.648; p>.05] boyutları için ise anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir. Anlamlı farklılık incelendiğinde; ölçeğin genel toplamı [t(219)=1.765; p<.05] boyutunda diğer fakülte türünde mezun [\bar{X} =3.88] olan sınıf öğretmenlerinin mesleki değerleri, eğitim fakültesinden mezun [\bar{X} =3.85] olan sınıf öğretmenlerinden daha yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Farklılıklara Saygı Duyuma [t(219)=.329; p<.05] boyutunda eğitim fakültesinden mezun [\bar{X} =4.25] olan sınıf öğretmenlerinin mesleki değerleri, diğer fakülte türünde mezun [\bar{X} =4.21] olan sınıf öğretmenlerinden daha yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. İşbirliğine Açık Olma [t(219)=1.355; p<.05] boyutunda ise eğitim fakültesinden mezun [\bar{X} =4.08] olan sınıf öğretmenlerinin mesleki değerleri, diğer fakülte türünde mezun [\bar{X} =4.03] olan sınıf öğretmenlerinden daha yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Sınıf öğretmenlerinin mesleki değerleri, hizmet süresi değişkeni açısından farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ve Kruskal Wallis H Testi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 7. Sınıf öğretmenlerinin hizmet süresi değişkeni açısından mesleki değerlerine ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve kruskal wallis H testi sonuçları

Tek Yönlü Varyans Analizi													
Mesleki Değerler	Hizmet Süresi (yıl)	N	\bar{X}	SS	Homojenlik Testi		Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	SD	Kareler Ortalaması	F	p	LSD
					Levene	p							
Farklılıklara Saygı Duyma	1-10 (1)	40	4.38	0.41			Gruplar Arası	1.366	2	.683	3.857	.023	1>3
	11-20 (2)	107	4.25	0.42	.104	.901	Grup İçi	38.612	218	.177			
	21 - (3)	74	4.15	0.42			Toplam	39.979	220				
Kişisel ve Toplumsal Sorumluluk	1-10	40	3.65	0.60			Gruplar Arası	1.304	2	.652	1.841	.161	
	11-20	107	3.47	0.62	.891	.412	Grup İçi	77.227	218	.354			
	21-	74	3.44	0.53			Toplam	78.531	220				
İşbirliğine Açık Olma	1-10	40	4.02	0.61			Gruplar Arası	.836	2	.418	.894	.411	
	11-20	107	4.13	0.72	1.614	.201	Grup İçi	101.942	218	.468			
	21-	74	4.00	0.65			Toplam	102.778	220				
Kruskal Wallis H Testi													
Boyut	Hizmet Süresi	N	Sıra Ortalaması	Homojenlik Testi		X ²	SD	p					
				Levene	p								
Şiddete Karşı Olma	1-10 (1)	40	126.80										
	11-20 (2)	107	105.41	5.060	.007		3.302	2	.192				
	21 (3)	74	110.55										

*p<.05

Tablo 7'ye göre mesleki değerler genel toplamı, Farklılıklara Saygı Duyma, Kişisel ve Toplumsal Sorumluluk, İşbirliğine Açık Olma boyutlarında varyansların homojen olduğu; Şiddete Karşı Olma boyutunda ise varyansların homojen olmadığı görülmektedir. Buna göre *hizmet süresi* değişkeni açısından Farklılıklara Saygı Duyma [$F_{(218)}=3.857; p<.05$] boyutu için istatistiksel açıdan anlamlı farklılık olduğu; Kişisel ve Toplumsal Sorumluluk [$F_{(218)}=1.841; p>.05$], İşbirliğine Açık Olma [$F_{(218)}=.894; p>.05$] ve Şiddete Karşı Olma [$X^2_{(2)}= 3.302; p>.01$] boyutları için ise anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir. Anlamlı farklılık incelendiğinde Farklılıklara Saygı Duyma boyutunda 1-10 yıl [$\bar{X}=4.38$] hizmet süresi olan sınıf öğretmenlerinin mesleki değerleri, 21 yıl ve üzeri [$\bar{X}=4.15$] hizmet süresi olan sınıf öğretmenlerinden daha yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Sınıf öğretmenlerinin mesleki değerleri, *özel ilgi alanı (hobiler)* değişkeni açısından farklılık gösterip göstermediğini

belirlemek amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8. Sınıf öğretmenlerinin özel ilgi alanı (hobiler) değişkeni açısından mesleki değerlerine ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları

Mesleki Değerler	Özel İlgi Alanı (Hobiler)	N	\bar{X}	SS	Homojenlik Testi		Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	SD	Kareler Ortalaması	F	p	LSD
					Levene	p							
Farklılıklara Saygı Duyuma	Spor yapma	35	4.27	0.44	.287	.834	Gruplar Arası	1.395	3	.465	2.616	.052	
	Kitap okuma	129	4.27	0.41			Grup İçti	38.583	217	.178			
	Tv izleme	27	4.03	0.36			Toplam	39.979	220				
	Sanatsal faaliyet	30	4.26	0.45									
Kişisel ve Toplumsal Sorumluluk	Spor yapma	35	3.52	0.62	.524	.666	Gruplar Arası	.721	3	.240	.670	.571	
	Kitap okuma	129	3.51	0.60			Grup İçti	77.810	217	.359			
	Tv izleme	27	3.34	0.60			Toplam	78.531	220				
	Sanatsal faaliyet	30	3.53	0.51									
Şiddete Karşı Olma	Spor yapma	35	3.64	0.53	.229	.876	Gruplar Arası	1.556	3	.519	1.560	.200	
	Kitap okuma	129	3.68	0.59			Grup İçti	72.150	217	.332			
	Tv izleme	27	3.52	0.55			Toplam	73.706	220				
	Sanatsal faaliyet	30	3.46	0.57									
İşbirliğine Açık Olma	Spor yapma (1)	35	3.98	0.70	.059	.981	Gruplar Arası	4.163	3	1.388	3.054	.029	2>3
	Kitap okuma (2)	129	4.15	0.66			Grup İçti	98.615	217	.454			
	Tv izleme (3)	27	3.74	0.64			Toplam	102.778	220				
	Sanatsal faaliyet (4)	30	4.12	0.68									

*p<.05

Tablo 8’e göre sınıf öğretmenlerinin mesleki değerleri, *özel ilgi alanı (hobiler)* değişkeni açısından farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçlarına göre; ölçeğin genel toplamı [$F_{(217)}=3.254; p<.05$] ve İşbirliğine Açık Olma [$F_{(217)}=3.054; p<.05$] boyutları için istatistiksel açıdan anlamlı farklılık olduğu; Farklılıklara Saygı Duyuma [$F_{(217)}=2.616; p>.05$], Kişisel ve Toplumsal Sorumluluk [$F_{(217)}=.670; p>.05$] ve Şiddete Karşı Olma [$F_{(217)}=1.560; p>.05$] boyutları için ise anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir. Anlamlı farklılıklar incelendiğinde ölçeğin genel toplamı boyutunda özel ilgi alanı (hobileri) kitap okumak [$\bar{X}=3.90$] olan sınıf öğretmenlerinin mesleki değerleri, özel ilgi alanı (hobileri) TV izlemek [$\bar{X}=3.66$] olan sınıf öğretmenlerinden daha yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. İşbirliğine Açık Olma boyutundaki anlamlı farklılık incelendiğinde özel ilgi alanı (hobileri) kitap okumak [$\bar{X}=4.15$] ve sanatsal faaliyet [$\bar{X}=4.12$] olan sınıf öğretmenlerinin mesleki değerleri, özel ilgi alanı (hobileri) TV izlemek [$\bar{X}=3.74$] olan sınıf öğretmenlerinden daha yüksek düzeyde olduğu görülmüştür.

Mesleki Değer ile Mesleki Tutum Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Araştırmada sınıf öğretmenlerinin sahip oldukları mesleki değerler ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik Korelasyon Analizi yapılmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9. Mesleki değer ile mesleki tutum arasındaki ilişkinin incelenmesine ilişkin korelasyon analizi sonuçları

	Farklılıklara Saygı Duyuma	Kişisel ve Toplumsal Sorumluluk	Şiddete Karşı Olma	İşbirliğine Açık Olma	Değerler Toplam	Tutum Toplam
Farklılıklara Saygı Duyuma	1					
Kişisel ve Toplumsal Sorumluluk	.323**	1				
Şiddete Karşı Olma	.091	.131	1			
İşbirliğine Açık Olma	.501**	.434**	.019	1		
Değerler Toplam	.669**	.730**	.467**	.769**	1	
Tutum Toplam	.288**	.301**	.226**	.301**	.422**	1

** $p < .01$

Tablo 9’a göre mesleki değerler ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır [$r = .422, p < .01$]. Bunun yanında öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum ile Farklılıklara Saygı Duyuma [$r = .288, p < .01$] boyutu arasında düşük; Kişisel ve Toplumsal Sorumluluk [$r = .301, p < .01$] boyutu arasında orta; Şiddete Karşı Olma [$r = .226, p < .01$] boyutu arasında düşük ve İşbirliğine Açık Olma [$r = .301, p < .01$] boyutu arasında orta düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Basit Doğrusal Regresyon Analizine İlişkin Varsayımlar

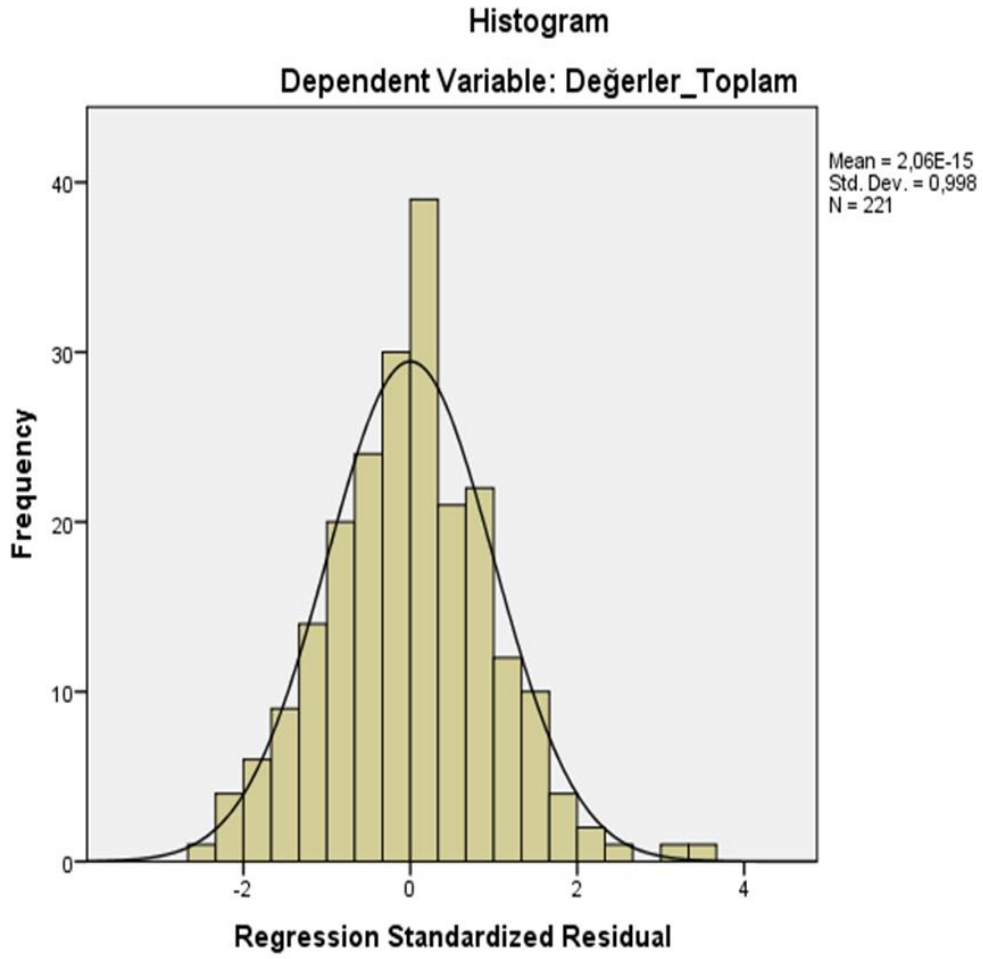
Durbin Watson İstatistiği

Bu araştırma kapsamında yapılan regresyon analizinin sonucuna göre; “Durbin-Watson İstatistiği” değerinin (1.954) 2’ye yakın olması bağımlı ve bağımsız değişkenler olan “mesleki değer ve mesleki tutum” arasında korelasyon olmadığı, varsayımın karşılandığı söylenebilir.

Tek Değişkenli ve Çok Değişkenli Normal Dağılım

Bu araştırma kapsamında incelenen mesleki değer çarpıklık ve basıklık katsayıları .040 ile -.442 arasında olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum çarpıklık ve basıklık

katsayıları -.749 ile .878 arasında olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu araştırma verilerinin analizinde normal dağılım varsayımına dayalı istatistiksel yöntemler kullanılmıştır. Araştırma kapsamında yapılan basit doğrusal regresyon analizi öncesindeki normal dağılım grafiği Şekil 1.'de yer almaktadır.

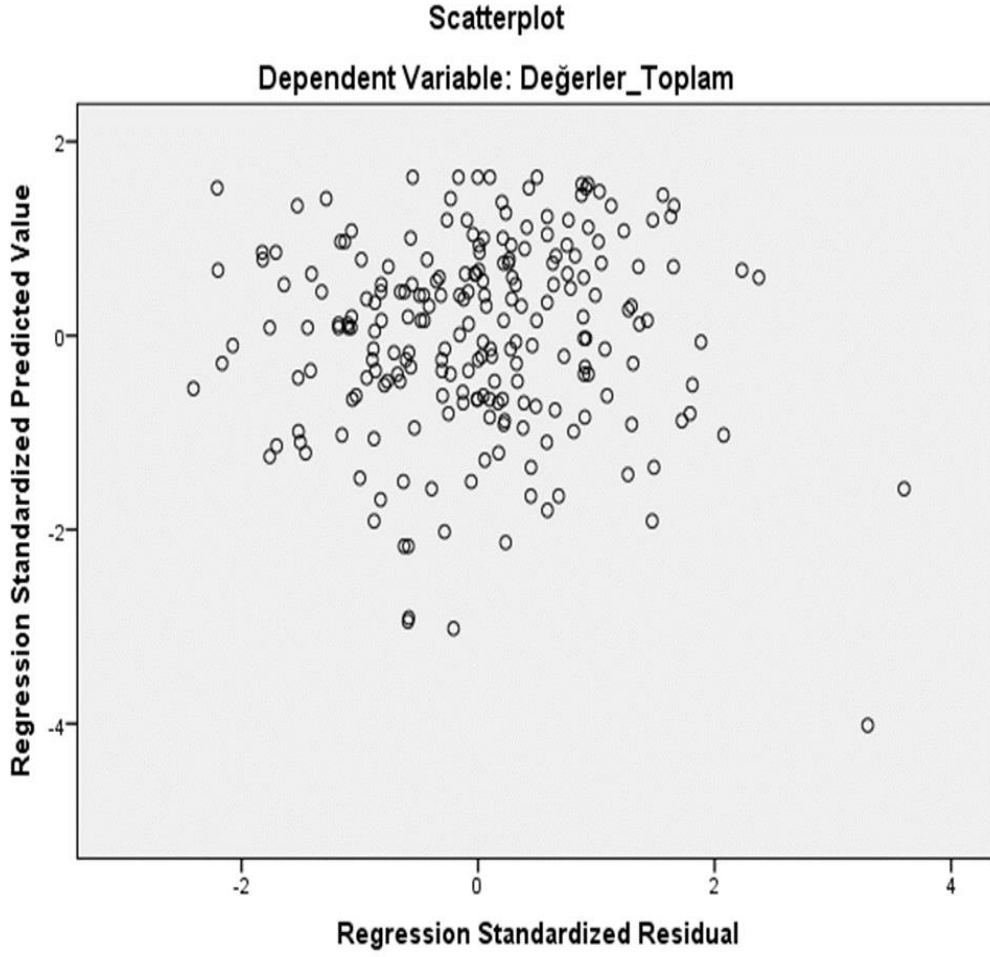

Şekil 1. Normal dağılım grafiği

Şekil 1.'de görüldüğü gibi dağılım normaldir ve normallik varsayımı sağlanmıştır.

Doğrusallık

Araştırma kapsamında “mesleki değer” ile “öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum” değişkenleri için yapılan doğrusallık diyagramı Şekil 2.'de verilmiştir.

Şekil 2. Doğrusallık diyagramı

Şekil 2.'de görüldüğü gibi mesleki değer ve öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum değişkenleri arasında pozitif yönde orta düzeyde doğrusal bir ilişki olduğu görülmektedir.

Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumun Mesleki Değerleri Yordanmasına İlişkin Basit Doğrusal Regresyon Analizi

Araştırma kapsamında öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının mesleki değerleri yordanmasına ilişkin Basit Doğrusal Regresyon Analizi yapılmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10. Öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumun mesleki değerleri yordanmasına ilişkin basit doğrusal regresyon analizi sonuçları

Değişken		B	Std. Error	B	T	p
	Constant	2.705	.170		15.947	.000
Tutum	Mesleki Değerler	.283	.041	.422	6.880	.000
		R= .422		R ² = .178	F _(1,219) =47.331	p= .000

Tablo 10 incelendiğinde öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumun mesleki değerleri anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmektedir [$R=.422$, $R^2=.178$, $F_{(1,219)}=47.331$, $p=.000$]. Bunun yanında mesleki değerlere ilişkin toplam varyansın %18'i öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum ile açıklanmaktadır. Elde edilen bu bulgulara göre öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumun mesleki değerleri yordayıcısı olduğu görülmüştür.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmadan elde edilen sonuçlar, ilgili literatüre dayalı olarak tartışılmış ve bu sonuçlara dayalı olarak geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

Bu araştırma, sınıf öğretmenlerinin mesleki değerlerinin açıklanmasında öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının rolünü ortaya koymayı amaçlamaktadır. Alt amaçlar olarak da sınıf öğretmenlerinin mesleki değerlerinin açıklanmasında öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının cinsiyet, yaş, medeni durum, mezun olunan fakülte, hizmet süresi, özel ilgi alanı (hobiler) değişkenlerinin rolünün olup olmadığı belirlenmiştir. Araştırmanın değişkenlerine ilişkin ulaşılan sonuçlar ve tartışma; alt amaçlar doğrultusunda sunulmuştur.

Sınıf öğretmenlerinin mesleki değerlerinin genel toplamına göre sınıf öğretmenleri kendilerini mesleki değerler konusunda yeterli düzeyde gördükleri sonucuna ulaşmıştır. Alanyazında, öğretmenlerin mesleki değerlerine ilişkin yapılan çalışmalarda elde edilen sonuçlarla bu araştırma sonuçlarının benzer yönleri bulunmaktadır. Örneğin; öğretmenlik mesleğinin mesleki değerlerini tespit etmeyi amaçlayan Tunca (2012), araştırmasında öğretmenlerin Öğretmen Mesleki Değerler Ölçeği'nin her bir boyutu için mesleki değerlere sahip olma konusunda kendilerini yüksek düzeyde algıladıkları sonucuna ulaşmıştır. Tunca, Şahin ve Oğuz (2015), öğretmenlerin eğitim inançlarını ve mesleki değerleri benimseme düzeylerini; eğitim inançlarının ve meslekî değerlerinin bazı değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını; eğitim inançları ile meslekî değerleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemeyi amaçlayan araştırmalarında mesleki değerler açısından öğretmenlerin kendilerini yüksek düzeyde algıladıkları sonucuna ulaşmıştır. Sınıf öğretmenlerinin mesleki değerlere sahip olma düzeylerini algılarına göre belirlemeyi amaçlayan Duman (2016), araştırmasında sınıf öğretmenlerinin yüksek düzeyde mesleki değerlere sahip oldukları sonucuna ulaşmıştır. Sınıf

öğretmenlerinin bireysel yenilikçilik ile mesleki değerlerini yansıtma düzeylerini belirlemeyi amaçlayan Yılmaz (2018), araştırmasında öğretmenlerin mesleki değerleri, ölçek genelinde orta seviyenin üzerinde yansıttığı sonucuna ulaşmıştır.

Alt boyutlar açısından bakıldığında sınıf öğretmenleri kendilerini en yeterli gördükleri mesleki değer, Farklılıklara Saygı Duyma'dır. Alanyazında bu sonuca benzer başka çalışmalara rastlanmaktadır. Tunca (2012), araştırmasında sınıf öğretmenlerinin kendilerini "Farklılıklara Saygı Duyma" boyutunda en yeterli gördükleri sonucuna ulaşmıştır. Tunca, Şahin ve Oğuz (2015), araştırmalarında öğretmenlerin en çok "Farklılıklara Saygı Duyma" boyutunda kendilerini yeterli gördükleri sonucuna ulaşmıştır. Duman (2016), araştırmasında sınıf öğretmenlerinin mesleki değer düzeylerinin en yüksek "Farklılıklara Saygı Duyma" boyutunda olduğu sonucuna ulaşmıştır. Yılmaz (2018), araştırmasında öğretmenlerin öğretmen mesleki değerlerine ilişkin görüşleri "Farklılıklara Saygı Duyma" alt boyutunda kendilerini tamamen yansıttığı sonucuna ulaşmıştır.

Sınıf öğretmenlerinin mesleki değerleri, *cinsiyet* değişkeni açısından farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-Testi sonuçlarına göre; "Kişisel ve Toplumsal Sorumluluk" boyutu için anlamlı farklılık olduğu; ölçeğin genel toplamı, "Farklılıklara Saygı Duyma", "Şiddete Karşı Olma" ve "İşbirliğine Açık Olma" boyutları için ise anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir. "Kişisel ve Toplumsal Sorumluluk" boyutundaki anlamlı farklılık kadınlar lehinde olmuştur. Cinsiyetin öğretmenlerin sahip olduğu değerlere etkisi konusunda yapılan araştırmalar incelendiğinde araştırmaların sonuçlarıyla bu araştırma sonuçlarının benzer yönleri bulunmaktadır. Örneğin; Duman (2016), araştırmasında sınıf öğretmenlerinin algılarına göre mesleki değer düzeyleri, cinsiyet değişkeni açısından "Farklılıklara Saygı Duyma" ve "İşbirliğine Açık Olma" alt boyutlarında kadın öğretmenlerin lehine farklılaştığı; "Kişisel ve Toplumsal Sorumluluk" ve "Şiddete Karşı Olma" alt boyutlarında ise anlamlı farklılık göstermediği sonucuna ulaşmıştır. Bakioğlu ve Koç (2017), araştırmasında kadın öğretmenlerin mesleki değerlerinin "Farklılıklara Saygı Duyma", "Şiddete Karşı Olma", "İşbirliğine Açık Olma" boyutları ile "Toplam Mesleki Değer" düzeylerinin erkek öğretmenlerden yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bununla beraber Tunca (2012), araştırmasında kadın ve erkek öğretmenlerin benzer düzeylerde mesleki değerlere sahip olduklarını, cinsiyetin mesleki değerler üzerinde farklılık oluşturan bir etken olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Yılmaz (2018), araştırmasında cinsiyet durumunun öğretmenlerin mesleki değerlerine yönelik görüşlerinde anlamlı bir fark oluşturmadığı sonucuna ulaşmıştır. Memiş ve Gedik (2010), araştırmasında cinsiyete göre yaşamdan haz alma, başarı değerleri dışında anlamlı farklılığa ulaşmamıştır. Bu sonuçlar, araştırmada elde edilen sonuçla örtüşmemektedir. Bu araştırma sonuçlarından Tunca'nın (2012) da ifade ettiği gibi cinsiyet değişkeninin öğretmenlerin mesleki değerlerine etkisi konusunda bir genellemeye varılamayacağı söylenebilir.

Sınıf öğretmenlerinin mesleki değerlerinin *medeni durum* değişkeni açısından farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-Testi sonuçlarına göre; “Şiddete Karşı Olma”, boyutu için istatistiksel açıdan anlamlı farklılık olduğu; ölçeğin genel toplamı, “Farklılıklara Saygı Duyma”, “Kişisel ve Toplumsal Sorumluluk” ve “İşbirliğine Açık Olma” boyutları için ise anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir. “Şiddete Karşı Olma” boyutundaki anlamlı farklılık evli öğretmenlerde anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Medeni durumun öğretmenlerin sahip olduğu değerlere etkisi konusunda yapılan araştırmalar incelendiğinde araştırmaların sonuçlarıyla bu araştırma sonuçlarının benzer yönleri bulunmaktadır. Örneğin; Memiş ve Gedik (2010), araştırmasında sınıf öğretmenlerinin değer yönelimlerinin medeni durum değişkenine göre “başarı ve uyma” değerlerinde anlamlı farklılığa ulaşmıştır. Tunca (2012), araştırmasında medeni durum değişkeninin öğretmenlerin mesleki değerleri üzerinde farklılık oluşturan bir etken olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuç araştırmada elde edilen sonuçla örtüşmemektedir. Medeni durumun öğretmenlerin mesleki değerlerine etkisi çok az sayıda araştırmada incelendiği için Tunca’nın (2012) da ifade ettiği gibi medeni durumla ilgili bir genellemeye varılamayacağı söylenebilir.

Sınıf öğretmenlerinin mesleki değerlerinin *mezun olunan fakülte* değişkeni açısından farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-Testi ve Mann-Whitney U Testi sonuçlarına göre ölçeğin genel toplamı, “Farklılıklara Saygı Duyma” ve “İşbirliğine Açık Olma” boyutları için istatistiksel açıdan anlamlı farklılık olduğu; “Kişisel ve Toplumsal Sorumluluk” ve “Şiddete Karşı Olma” boyutları için ise anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir. “İşbirliğine Açık Olma” ve “Farklılıklara Saygı Duyma” boyutlarındaki anlamlı farklılık eğitim fakültesi mezunu olan sınıf öğretmenleri lehinde; ölçeğin genel toplamında ise diğer fakülte türünde mezun olan sınıf öğretmenleri lehinde olmuştur. Tunca (2012) araştırmasında eğitim fakültesi ve diğer fakülte mezunu öğretmenlerin benzer düzeylerde mesleki değerlere sahip oldukları sonucuna ulaşmıştır. Alanyazında Tunca (2012), dışında mezun olunan fakülte değişkeninin öğretmenlerin mesleki değerlerine etkisini inceleyen araştırmaya rastlanılmamıştır. Dolayısıyla mezun olunan fakülte durumunun öğretmenlerin mesleki değerlerine etkisiyle ilgili Tunca’nın (2012) da ifade ettiği gibi bir sonuca varılamayacağı söylenebilir.

Sınıf öğretmenlerinin mesleki değerleri, *hizmet süresi* değişkeni açısından “Farklılıklara Saygı Duyma” boyutu için istatistiksel açıdan anlamlı farklılık olduğu; “Kişisel ve Toplumsal Sorumluluk”, “İşbirliğine Açık Olma” ve “Şiddete Karşı Olma” boyutları için ise anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir. “Farklılıklara Saygı Duyma”, boyutundaki anlamlı farklılık 1-10 yıl hizmet süresi olan sınıf öğretmenleri lehinde olmuştur. Hizmet süresi durumunun öğretmenlerin sahip olduğu değerlere etkisi konusunda yapılan araştırmalar incelendiğinde araştırmaların sonuçlarıyla bu araştırma sonuçlarının benzer yönleri bulunmaktadır. Yılmaz (2009), araştırmasında kıdemli öğretmenlerin değer tercihlerinde anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği sonucuna ulaşmıştır. Bakioğlu ve Koç (2017), araştırmasında mesleki değerler ölçeğinin “işbirliğine açık olma” boyutu ile toplam mesleki değerlerde

kıdem açısından anlamlı fark olduğu; 1-5 yıl ve 6-10 yıl kıdem yılına sahip olan öğretmenlerin “İşbirliğine Açık Olma” düzeyleri diğer kıdem yıllarından daha düşük olduğu, 6-10 yıl kıdeme sahip olan öğretmenlerin kendi değerlendirmelerine göre toplam mesleki değerler açısından en düşük değere sahip olduğu sonucuna ulaşmıştır. Tunca (2012), araştırmasında öğretmenlerin “Farklılıklara Saygı Duyma” ve “İşbirliğine Açık Olma” alt boyutlarından ve ÖMDÖ’den aldıkları puanların kıdeme göre farklılaşmadığı; “Kişisel ve Toplumsal Sorumluluk” ve “Şiddete Karşı Olma” alt boyutlarından aldıkları puanların kıdeme göre farklılaştığı sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca, “Kişisel ve Toplumsal Sorumluluk”, “Şiddete Karşı Olma” alt boyutlarına ait puanlar açısından 1-10 yıl kıdeme sahip öğretmenler ile 11-20 yıl kıdeme sahip öğretmenler, 1-10 yıl kıdeme sahip öğretmenler ile 31 ve üstü yıl kıdeme sahip öğretmenler ve 11-20 yıl kıdeme sahip öğretmenler ile 31 ve üstü yıl kıdeme sahip öğretmenler arasında anlamlı bir fark olduğu sonucuna ulaşmıştır. “Şiddete Karşı Olma” alt boyutundaki sonuç araştırma sonucuyla paralellik göstermektedir. Duman (2016) sınıf öğretmenlerinin algılarına göre mesleki değerlere sahip olma düzeylerinin hizmet süresi değişkeni açısından anlamlı bir farklılık oluşturmadığı sonucuna ulaşmıştır. Yılmaz (2018), ise araştırmasında kıdem durumunun öğretmenlerin mesleki değerlerine yönelik görüşlerinde anlamlı bir fark oluşturmadığı sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuçlar araştırma da elde edilen sonuçla örtüşmemektedir.

Bu çalışmada hizmet süresine göre anlamlı farklılığın olduğu “Farklılıklara Saygı Duyma” alt boyutunda hizmet süresi az olan sınıf öğretmenlerinin mesleki değerleri, hizmet süresinin fazla olduğu sınıf öğretmenlerinden yüksek olmasının sebeplerinden biri, mesleğin ilk yıllarında öğretmenlerin daha idealist olmaları (Miller, Brownell ve Smith, 1999; Tye ve O’brein, 2002; Weiss, 1999; Akt. Demirel ve Ünişen, 2018), öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve değerlerinin yüksek olması olabilir. Öğretmenlik mesleğinde hizmet süresi uzadıkça öğretmenlerin mesleki heyecanlarının azaldığı (Tye ve O’brein, 2002; Akt. Demirel ve Ünişen, 2018) mesleki tükenmişliğin ortaya çıktığı (Gündüz, 2005), söylenebilir.

Sınıf öğretmenlerinin mesleki değerleri, *özel ilgi alanı (hobiler)* değişkeni açısından; ölçeğin genel toplamı ve “İşbirliğine Açık Olma” boyutları için istatistiksel açıdan anlamlı farklılık olduğu; “Farklılıklara Saygı Duyma”, “Kişisel ve Toplumsal Sorumluluk” ve “Şiddete Karşı Olma” boyutları için ise anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür. Ölçeğin genel toplamı ve “İşbirliğine Açık Olma” boyutlarındaki anlamlı farklılık kitap okuyan ve sanatsal faaliyetlerde bulunan sınıf öğretmenleri lehinde oldu. Alanyazında bu bulguyu destekleyen ya da bu bulguyla farklılık gösteren herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu çalışmada özel ilgi alanına (hobileri) göre anlamlı farklılıkların olduğu ölçeğin genel toplamı ve “İşbirliğine Açık Olma” alt boyutlarında özel ilgi alanı kitap okumak olan sınıf öğretmenlerinin mesleki değerlerinin yüksek olmasının sebeplerinden biri; kitap okuma alışkanlığının bireyin yaşamında önemli bir uğraş alanı olması, toplumsal değerlerden haberdar olunması ve bu

değerlerin özümsemekle yaşama geçirilmesinin okuma uğraşısıyla daha kolay olması (Batur, Gülveren ve Bek, 2010), mesleki kitapları okumanın mesleki gelişmeye, uzmanlaşmaya katkı sağlaması olabilir.

Araştırmanın genel amacı doğrultusunda sınıf öğretmenlerinin mesleki değerleri ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu doğrultusunda yapılan korelasyon analizi sonucunda mesleki değerler ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişkinin olduğu ortaya çıkmıştır. Bunun yanında öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum ile “Farklılıklara Saygı Duyma” boyutu arasında düşük; “Kişisel ve Toplumsal Sorumluluk” boyutu arasında orta; “Şiddete Karşı Olma” boyutu arasında düşük ve “İşbirliğine Açık Olma” boyutu arasında orta düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin mesleki değerlerini inceleyen bazı araştırmalar incelendiğinde: Yılmaz (2018), araştırmasında, bireysel yenilikçiliğin mesleki değerlerin geneli ile “İşbirliğine Açıklık” boyutu arasında düşük düzeyde pozitif yönlü, “Farklılıklara Saygı Duyma”, “Kişisel ve Toplumsal Sorumluluk” boyutlarında orta düzeyde pozitif yönlü, “Şiddete Karşı Olma” boyutunda ise orta düzeyde negatif yönlü bir ilişki tespit etmiştir.

Araştırmada sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının mesleki değerleri yordamasına ilişkin Basit Doğrusal Regresyon Analizi yapılmıştır. Elde edilen sonuca göre öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumun mesleki değerleri anlamlı bir yordayıcısı olduğu şeklindedir. Bunun yanında mesleki değerlere ilişkin toplam varyansın %18’i öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum ile açıklanmaktadır. Bu bulgulara göre öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumun mesleki değerleri yordayıcısı olduğu görülmüştür. Alanyazında bu bulguyu destekleyen ya da bu bulguyla farklılık gösteren herhangi bir araştırmaya rastlanılmamıştır. Bununla birlikte öğretmenlerin mesleki değerlerini inceleyen bazı araştırmalar incelendiğinde; Albayrak (2015), öğretmenlerin mesleki değerlerinin öğretmen yetkinliklerini yordama düzeyini belirlemek amacıyla yaptığı araştırmasının çok değişkenli regresyon analizi sonuçları istatistiksel olarak anlamlıdır.

Öneriler

Araştırmada sınıf öğretmenleri, kendilerini mesleki değerler konusunda yeterli düzeyde görmelerine karşın “Kişisel ve Toplumsal Sorumluluk” değerinde kendilerini yetersiz gördükleri sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin mesleki değerlerde kendilerini yeterli düzeyde görmeleri, mesleki değerleri kazanmaları için eğitim fakültelerinde öğretmen adaylarına ve öğretmenlere yönelik uygulamalı çalışmalar yapılabilir.

Araştırmanın sonucunda mesleki değerler ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişkinin olduğu ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin mesleki değerler ve öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının yüksek düzeyde olması için motivasyonlarını artırıcı ve statüsünü yükseltici düzenlemeler yapılmalıdır.

Öğretmenlerin mesleki alanda ilerlemelerini sağlayacak, mesleğe ilişkin tutumlarına katkı sunacak çalışmalar (kariyer, yüksek lisans, doktora vb.) teşvik edilmeli ve desteklenmelidir.

Bu araştırma sınıf öğretmenlerini kapsamaktadır. Benzer araştırmalar, diğer branş öğretmenleriyle de yapılabilir.

Bu araştırmanın örneklemini ilkokullarda görev yapan sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Aday öğretmenlere de benzer araştırmalar yapılarak öğretmen adaylarının mesleki değer ve öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları belirlenebilir.

KAYNAKÇA

- Aktepe, V. & Yel, S. (2009). İlköğretim öğretmenlerinin değer yargılarının betimlenmesi: Kırşehir ili örneği. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7 (3), 607-622.
- Albayrak, F. T. (2015). *İlkokul öğretmenlerinin mesleki değerleri ile öğretmen yetkinlikleri arasındaki ilişki (Erzurum ili örneği)* (Yüksek Lisans tezi). Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Atasoy, H. K. & Abalı Öztürk, Y. (2022). Okul öncesi öğretmenlerinin mesleki değerlere sahip olma düzeyleri ile öz yeterlik inançları arasındaki ilişkinin analizi. *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23 (1), 671-705.
- Aydın, R. (2009). Türkiye’de öğretmen sorunları açısından milli eğitim şuralarının değerlendirilmesi (1980–2000). *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 42 (2), 199-237.
- Baig, S. & Shah, Z. (2013) "Teachers' perceptions of their values, sources of the values, and its influence on student personality development: a case study from Pakistan, *The Journal of Values-Based Leadership*, 6 (1), Article 8. Available at: <http://scholar.valpo.edu/jvbl/vol6/iss1/8>
- Bakioğlu, A. & Koç, M.H. (2017). Lise öğretmenlerinin mesleki değerlere ilişkin görüşlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 5 (3), 270-296.
- Batur, Z., Gülveren, H. & Bek, H. (2010). Öğretmen adaylarının okuma alışkanlıkları üzerine bir araştırma: Uşak Eğitim Fakültesi Örneği. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3 (1), 32-49.
- Baykara Pehlivan, K. (2008). Sınıf öğretmeni adaylarının sosyo-kültürel özellikleri ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları üzerine bir çalışma. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4 (2), 151-168.
- Berdibek, E. & Aküzüm (2021). Sınıf öğretmenlerinin mesleki etik ilkeleri kapsamındaki davranışlarının okul yöneticilerinin algılarına göre değerlendirilmesi. *International Journal of Field Education*, 7 (2), 36-60.
- Büyüköztürk, Ş. (2012). Örnekleme yöntemleri. <http://w3.balikesir.edu.tr/~msackes/wp/wp-content/uploads/2012/03/BAY-Final-Konulari.pdf> adresinden 23.02.2019 tarihinde edinilmiştir.
- Camadan, F & Duysak, A. (2010). Farklı programlardaki öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından karşılaştırılması: Rize Üniversitesi Örneği. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20, 30-42.
- Çeliköz, N. & Çetin, F. (2004). Anadolu Öğretmen Lisesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarını Etkileyen Etmenler. *Milli Eğitim Dergisi*, 162, 136-145.

- Çelikten, M., Şanal, M. & Yeni, Y. (2005). Öğretmenlik mesleği ve özellikleri. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19 (2), 207-237.
- Creswell, J. W. (2012). *Educational research: Planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research* (4th ed.). Boston, MA: Pearson.
- Demirel, N. & Ünişen, A. (2018). Öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum ölçeğinin geliştirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17 (67), 997-1013.
- Doğan, A. (2017). *Sosyal bilgiler öğretmenleri ile öğretmen adaylarının branşlarına yönelik mesleki tutumlarının karşılaştırılması* (Yüksek Lisans tezi). Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Niğde.
- Dönmez, B. & Özkul, R. (2019). Öğretmen anının öğretmenlik mesleki değerlerinin kazandırılmasına katkısı. *Milli Eğitim*, 49 (227), 345-370.
- Duman, B. (2016). Sınıf öğretmenlerinin mesleki değerlerinin incelenmesi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4 (27), 109-118.
- Ekşi, H. (2003). Temel insanî değerlerin kazandırılmasında bir yaklaşım: karakter eğitimi programları. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1 (1), 79-96.
- Fraenkel, J.R & Wallen, N.E (2009). *How to design and evaluate research in education* (7th ed). New York. McGraw-hill
- Göloğlu Demir, C., & Gelişli Y. (2018). Sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile mesleki görevlerine yönelik ders dışı zaman kullanımları arasındaki ilişki. *Kastamonu Education Journal*, 26 (2), 487-497.
- Gündüz, B. (2005). İlköğretim öğretmenlerinde tükenmişlik. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1 (1), 152-166.
- İpek, S. (2015). *Temel eğitimde görev yapan öğretmenlerin sınıf yönetimi öz-yeterlik inançları ve mesleki tutumları (Rize ili örneği)* (Yüksek Lisans tezi). Avrasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Jones, M. (2003), Reconciling personal and professional values and beliefs with the reality of teaching: findings from an evaluative case study of 10 newly qualified teachers during their year of induction. *Teacher Development*, 7(3), 385-401.
- Karabacak, N. (2016). *Sınıf öğretmenlerinin mesleki değerleri üzerine nitel bir çalışma* (Doktora tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemi*. (26. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kavcar, C. (2002). Cumhuriyet döneminde dal öğretmeni yetiştirme. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 35 (1-2), 1-14.
- Korkmaz, G. (2009). *İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin okul yaşam kalitesini algılama düzeyleri ve mesleki tutumlarının incelenmesi* (Yüksek Lisans tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Kozikoğlu, İ. & Bekler, Ö. (2019). Öğretmenlerin mesleki değerlere ilişkin görüşlerinin belirlenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 17 (38), 171-206.

- Maskit, D. (2011). Teachers' attitudes toward pedagogical changes during various stages of professional development. *Teaching and Teacher Education*, 27 (5), 851-860.
- MEB (2018). Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı. <http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=354> adresinden 15.08.2022 tarihinde edinilmiştir.
- Memiş, A. & Güney, Gedik, E. (2010). Sınıf öğretmenlerinin değer yönelimleri. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 8 (20), 123-145.
- Pantic, N. & Wubbels, T. (2012). The role of teachers in inculcating moral values: operationalisation of concepts. *Journal of Beliefs & Values: Studies in Religion & Education*, 33 (1), 55-69.
- Parlıtı, C. (1998). *İlköğretimde, öğretmenlik eğitimi alan ve almayan öğretmenlerin mesleki tutum ve davranışları* (Yüksek Lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Şahin, K. (2005). *İlköğretim okulu öğretmenlerinin mesleki tutumları ile okul iklimi arasındaki ilişki* (Yüksek Lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Saykal, A. & Uluçmar Sağır, Ş. (2021). Sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ve teknolojik pedagojik alan bilgileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40, 99-110.
- Semerci, N. & Semerci, Ç. (2004). Türkiye'de öğretmenlik tutumları. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14 (1), 137-146.
- Şenol, G. (2004). *Öğretmenlerin mesleki tutumları ile okul yönetimine ilişkin algıları arasındaki ilişki (İzmir ili örneği)* (Yüksek Lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Sunley, R. & Locke, R. (2010) Examine the professional values of UK secondary school teachers: an overview of the literature since 2000. *Educational Research*, 52 (4), 409-425.
- Temizkan, M. (2008). Türkçe öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları üzerine bir araştırma. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6 (3), 461-486.
- Tunca, N. (2012). *İlköğretim öğretmenleri için mesleki değerler ölçeğinin geliştirilmesi ve ilköğretim öğretmenlerinin mesleki değerlerinin belirlenmesi* (Doktora tezi). Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Tunca, N., Alkın, Şahin, S. & Oğuz, A. (2015). Öğretmenlerin eğitim inançları ile mesleki değerleri arasındaki ilişki. *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 5 (1), 11-47.
- Vermunt, J. (2016). Secondary student teachers' personal and professional values, and the teaching as inquiry framework. *New Zealand Journal of Teachers' Work*, 13 (1), 39-60.
- Yazar, T. (2018). Öğretmenlik mesleğinin değerleri. Mustafa Ergün, Nermin Karabacak, İsa Korkmaz ve Mehmet Küçük (Ed.), *Öğretmenliğin Mesleki Değerleri ve Etik içinde*. (s. 160-182). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Yenen, E. T. (2022). Öğretmenlerin mesleki yeterliklerini etkileyen faktörler. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11 (1), 27-45.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (8. Baskı) Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, H. (2018). *İlkokul öğretmenlerinin bireysel yenilikçilik ile mesleki değerlerini yansıtma düzeyi* (Yüksek Lisans tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.